

Cussegl da vischnaunca
8.2-2009/2012

Casa communal

Credit per ina sanaziun generala

Ina investiziun per ils proxims 30 onns

MESSADI

dalla suprastanza communal al cussegl da vischnaunca

La casa communal ei vegnida erigida 1962. Dapi lu ha ei adina puspei dau midadas. Repetidamein ha il cussegl da vischnaunca discussiunau sur d'alternativas, mo la finfinala decidiu da mantener quei edifeci sco center per l'administraziun communal e da desister d'ina spazzada respectivamein d'ina dislocaziun.

2005 ha la suprastanza communal sutta mess al cussegl da vischnaunca la damonda per in credit da frs. 740'000.-- per ina sanaziun interna ed externa dalla casa. Il cussegl da vischnaunca ha lu decidiu da secuntentar ad interim cun ina emprema etappa e far mo las lavurs las pli urgentas (specialme in la sanaziun dil tetg). Per quellas eis ei vegniu concediu in credit da frs. 180'000.--.

El davos onn ei il cussegl da vischnaunca s'occupaus intensivamein cun la realisaziun dalla sanaziun externa (secunda etapa). Avon che prender ina decisiun definitiva ha la suprastanza communal supplicau il cussegl da vischnaunca (messadi nr. 8-2009/2012) per ina predecisiun. Ils 21 d'ust 2009 eis el sedecidius per la varianta 3 (novas finiastras, izolaziun energetica e travestgida dallas fatschadas cun eternit) ed incaricau la suprastanza communal da suttametter ad el la proposta definitiva cun il credit necessari.

Quei ei succediu cun il messadi nr. 8.1 2009/2012. Sin fundament da quel ha il cussegl da vischnaunca concediu ils 14 da december 2009 unanimamein in credit da frs. 480'000.-- per la sanaziun dalla casa communal. Conform ad art. 21 lit. c dalla constituziun communal ei quella decisiun vegnida suttamessa al referendum facultativ. Enteifer 20 dis dapi la publicaziun uffiziala ha negin fatg diever da quella pusseivladad, aschia ch'il conlus ei definitiv. La suprastanza communal ha cheutras la cumpetenzza da realisar ina sanaziun dalla casa communal per la summa da frs. 480'000.--.

Dapi quella decisiun ein entgins fatgs semidai e pretendan ina reponderaziun dalla fatschenta. Denter auter han las sondaziuns pli detagliadas dalla casa communal mussau, ch'ei seigi prudent da remediare el medem mument aunc entginas ulteriuras munconzas digl edifices sco remplazzar las installaziuns electricas ed electronicas (che correspundan buca pli allas prescripziuns hodiernas), da migliurar l'isolaziun interna (p.ex. escha) e da remplazzar parzialmei il mobiliar (ch'ei per part ina mischeida da cumpras d'ocasiun durant varga 20 onns). Oravontut se presenta nunspetgadamein ina pusseivladad da separticipar ad in sistem da scaldament central a Rieven, ina ovra communal da plirs interessents. Aschia sa il scaldament d'iel vegnir rempazzaus. Quel havess aschia ni aschia stuiu vegnir sanaus en dus onns. Ultra da quei ei vegniu inoltrau ils 2 da fevrer 2010 ina petiziun "encunter la dislocaziun dallas sculpturas da pader Hildebrand Bernet OSB che simboliseschan la defensiun dil vitg tier l'invasiun franzosa 1799".

Considerond quels fatgs ha la suprastanza communal – en concordanza cun la cumissiun da gestiun – decidiu d'incorporar tut quels postulats per sanaziuns e midadas en in pachet e suttametter il project per ina sanaziun dalla casa communal sco ina suletta fatschenta alla votaziun dil pievel. Ei setracta d'in credit total da frs. 780'000.--. Cun quella summa eis ei pusseivel da renovar la casa communal en ina moda, che duess satisfar als basegns dils proxims 30 onns. El medem mument duei era il meini dalla cuminonza dils votants concernent las sculpturas vegnir eruius, quei damai che quella damonda ei ligada stretgamein cun la sanaziun.

La suprastanza communal e la cumissiun da gestiun recamondan al cussegl da vischnaunca da conceder quei credit per mauns dalla votaziun dil pievel dils 13 da zercladur 2010.

Preziau signur president
Preziadas cusseglieras
Preziai cussegliers

Situaziun

Suenter las irritaziuns davart la sculptura ha Rico de Castelberg remess il mandat e la suprastanza communal ha surdau ils 11 da schaner 2010 l'incarica ad architect Aluis Huonder. Lez ha intercuretga da rudien la situaziun digl edifices e presentau in concept per sanar e remplazzar tut quei ch'ei indicau e necessari. Sin fundament dalla midada dil

concept (material e cumparsa) han ils plans stuiu vegnir surluvrai da rudien e la gronda part dallas lavurs aunc publicadas inaga per schar offerir.

Per buca ir en rescas e survargar las cumpetenzas ha la suprastonza communal decidu da proceder pass per pass. En quei senn ei igl architect vegnius incaricau da preparar il preventiv da cuosts (quei sin fundament d'offertas ligiontas) e da sclarir, cun tgei contribuziuns cantunales ch'ins astga quintar.

Ils 8 da fevrer 2010 ha la suprastonza communal decidu da cumpletar la sanaziun casa communal cun ina sanaziun dil scaldament e dallas installaziuns electricas (EED).

Ponderaziuns fundamentalas

Tenor las decisiuns dallas autoritads communalas duei la casa communal restar per ils proxims 30 onns il center dall'administraziun communal. Ella duei survegnir ina biala ed attractiva cumparsa e dar in accent amiez il vitg. Ei dat ina nova fatschada cun ina izolaziun cumpacta en in vestgiu sempel. Ina ligiadira mineralisada e lenn indigen duein dar ina tempru speciala.

Igl ei prudent da senezegiar da quella caschun per sanar tut quei che corrispunda buca pli allas pretensiuns hodiernas. Aschia dat ei mo inagada il disturbi. Ei setracta pia da cumpletar la sanaziun entras in niev scaldament (inclusiv radiaturs) e da remplazzar las installaziuns electricas ed electronicas. Per saver giudicar las consequenzas finanzialas ein las calculaziuns da gruppar tenor il suadont sistem:

- *Sanaziun exteriura tenor credit concediu (frs. 480'000)*
- *Sanaziun dallas installaziuns electricas ed electronicas (EED)*
- *Scaldament (inclusiv las midadas internas ed ils radiaturs)*

Avon in miez onn era il project per in scaldament da stialas a Rieven buca enconuschents. Ussa se presenta ina nova situaziun. Per quei fa ei senn da sclarir tutas munconzas e remeduras necessarias avon che prender ulteriuras decisiuns davart la sanaziun dalla casa communal. Quei ei succediu ils davos treis meins e la suprastonza communal sa presentar in concept che cumpeglia ina sanaziun generala.

Calculaziuns dils cuosts per il niev concept

La calculaziun dils cuosts tenor il niev concept per ina sanaziun totala dalla casa communal se presenta sco suonda:

1. Sanaziun exteriura <i>Conform al conclus dil cussegl da vischnaunca dils 14 da december 2009.</i>	frs.	480'000.--
2. Scaldament e sistem electronic <i>Tenor la nova pusseivladad d'ina colligaziun ad in sistem central e comunabel da scaldament.</i>	frs.	145'000.--
3. Sanaziun interna en general <i>Cun adattaziuns internas ed izolaziuns (p.ex. escha).</i>	frs.	60'000.--
4. Mobiliar <i>Remplazzar parzialmein il mobiliar antiquau per dar als biros ina nova ed adattada cumparsa sco era per obtener in menaschi raziunal.</i>	frs.	65'000.--

5. Sculpturas	frs.	30'000.--
<i>Demontascha e nova montascha sco era ina refrestgentada dallas sculpturas ella fuorma originala (cun il schuldau franzos en fuorma da maletg).</i>		

<i>Credit total</i>	<i>frs.</i>	<i>780'000.--</i>
---------------------	-------------	-------------------

Legreivlamein surmuntan las calculaziuns detagliadas per la sanaziun exteriura buca il credit concediu da frs. 480'000.--.

Niev scaldament ed installaziuns electronicas

Gia dall'entschatta ha la suprastanza communal declarau, ch'il scaldament seigi buca cumprius el project da sanaziun. El messadi al cussegl da vischnaunca (8.1-2009/2012) dils 2 da december 2009 declara la suprastanza che la damonda dil scaldament vegni intercuretga cun in project separau. Ei sedetti eventualmein la pusseivladad da sliagir quei fatg en cumbinaziun cun auters objects ella vischinonza. Ella damonda da credit, presentada al cussegl da vischnaunca era il scaldament expressivamein buca cumprius.

Nova situaziun – nova schanza

El decuors dil november 2009 ei sorprendentamein l'idea d'ina centrala da scaldament cun stialas naschida. Cun grond engaschament ei in concept per in stabiliment comunabel vegnius elaboraus. Per motivs tecnicos sto quei edificis vegnir plazzaus a Rieven. Cun ina reit sutterrana savessen in tshuppel edificis vegnir colligiati, primarmein la Sennaria Surselva SA, denton era la Banca Raiffeisen Cadi, il complex Cucagna/Coop sco era ulteriurs privats interessai. Quei project ordvart innovativ arva novas perspectivas. Entras ina colligiaziun cun quei sistem da scaldament savess la pegna ed il tanc d'iel el plaun sutterran dalla casa communal vegnir dismiss. Quei fuss ina contribuziun en favur digl ambient. Alternativas sco p. ex. in sistem d'energia ord la tiara ein en quei liug strusch realisablas. Per quei ha la vischnaunca dall'entschatta enneu documentau grond interess da separticipar a quella ovra comunabla, en emprema lingia per la casa communal e silsuenter era per ils ulteriurs edificis a Cons (scolas). Ultra da quei convegn ei da colligiar l'engrondaziun dalla Casa da tgira Sursassiala cun quella centrala. Ils 8 d'avrel 2010 ein ils interessents vegni informai sur dil project Recal SA – La reuniun da calira per il vitg Mustér.

Tenor las sondaziuns succedidas sa la vischnaunca da Mustér buca furnir il quantun stialas che la nova societad basegna. Lezza ha denton pliras offertas, che garanteschan la furniziun per ils proxims 5 ni 10 onns.

Ils 22 da mars 2010 ha la suprastanza communal decidiu da separticipar cun frs. 50'000.-- al capital d'acziun dad in milliun francs dalla Recal SA e da retrer l'energia pils edificis comunals el center dil vitg, primarmein per la casa communal, dil niev scaldament central, aschinavon ch'il prezi d'energia corrispunda a quel dalla concorrenza e che la societad sa dar la caparra per ina furniziun segira ed a liung temps.

Denton ha la Casatec SA acquistau il sulom (parcella nr. 3626) per mauns dalla nova societad Recal SA. Ella ei fundada e la publicitad informada. Era la damonda da baghegiar ei inoltrada ed el decuors dil zercladur 2010 quent'ins da saver entscheiver cun las lavurs da baghegiar. Sche tut va sco prevediu, eis ei pusseivel da furnir energia el decuors dil meins da november 2010.

La Sennaria Surselva SA ha decidiu definitivamein da separticipar al project. Il contract corrispudent ei gia firmaus. Aunc treis ulteriurs gronds consumers ein sedecidi da

separticipar all'ovra, aschia ch'ella sa vegnir realisada. Perquei eis ei indicau, ch'era la vischnaunca nezegi quella caschun e separticipeschi all'ovra comunabla.

Per optimar il sistem da scaldament eis ei prudent d'era remplazzar las installaziuns internas (radiators). Cun quella caschun duein era las installaziuns electricas ed electronicas vegnir remplazzadas. Quellas corrispundan buca pli allas pretensiuns hodiernas.

Tier l'ulteriura sanaziun interna (megliera isolaziun e remplazzar parzialmein l'escha) setracta ei plitost da cuosts da manteniment, che d'ina investiziun.

Cumpetenzza

Per crear ina clara situaziun e simplificar la decisiun sco era per evitar discussiuns davart cumpetenzas finanzialas, vegn la sanaziun totala dalla casa communal considerada sco ina fatschenta e suttamessa alla votaziun dil pievel. Cheutras savein nus per aschidadir far meisa schubra.

Petiziun pertuccont las sculpturas

Ils 2 da fevrer 2010 ha Gregori Maissen inoltrau ina petiziun "encunter la dislocaziun dallas sculpturas da pader Hildebrand Bernet OSB che simboliseschan la defensiun dil vitg tier l'invasiun franzosa 1799". La petiziun ei vegnida suttascretta da 300 habitonts da Mustér. La suprastanza communal ha priu enconuschientscha da quei giavisch cun admetter als petents in engraziament per igl engaschament en favur dils fatgs communal.

Sebasond sin art. 23 dalla costituziun communal sa mintga habitont inoltrar alla suprastanza communal en scret propostas, giavischs e reclamaziuns. L'istanza cumpetenta ei obligada da prender ina posiziun en caussa e da dar ina risposta en scret enteifer treis meins.

Consideraziuns

Dil mument che la nova cumparsa digl edifeci ei vegnida enconuschenta, han las sculpturas da p. Hildebrand caschunau grondas discussiuns. Numerus vischins e vischinas giavischan da mantener quellas, quei sco document historic. Per saver renovar la fatschada ston las sculpturas vegnir demontadas, refrestgentadas e lu puspei montadas. Entras las novas preits dat ei in'otra cumparsa. Perquei vegness ins a refar las structures en la fuorma originala.

Cunquei che la suprastanza communal ha la cumpetenzza da realisar ina sanaziun dalla casa communal per la summa da frs. 480'000.--, eis ella en principi era cumpetenta da tractar e decider la petiziun. En vesta ch'il cussegl da vischnaunca s'occupescha aunc inaga cun la tematica, eis ei indicau d'era involver il cussegl da vischnaunca. Tenor art. 45 dalla costituziun communal sa la suprastanza communal suttametter voluntariamein al cussegl da vischnaunca fatschentas per decisiun.

Plinavon sedamonda ei, schebein il cuntegn dalla petiziun sa vegnir suttamessa alla votaziun all'urna per aschia eruir la voluntad dalla cuminonza dils votants. Tenor la costituziun communal ei quei pusseivel sin fundament d'art. 32, lit. g che secloma sco suonda: Alla votaziun all'urna sa vegnir suttamess "autras fatschentas suttamessas al cussegl da vischnaunca per decisiun, aschinavon che siat cussegliers giavischan quei". Ina outra pussevkladad sedat plinavon sin fundament d'art. 14 (votaziun dil pievel en fuorma d'alternativas).

Conclusiuns

La suprastanza communal ha priu fetg serius ils giavischs da vischins e vischinas da mantener las sculpturas. Quellas astgan buca vegnir destruidas. Ins ha denter auter era examinau, sch'ei dess in meglier plaz per pustar las sculpturas. Malgrad tuttas stentas han ils cumpigliai buca anflau auters loghens adattai e digns per pustar las sculpturas.

In representant dalla suprastanza communal ei seconferiur cun igl exponent dalla petiziun per endriescher ils giavischs e per tschercar comunablamein sligiazions acceptablas per tuts pertuccai. Suenter duas sedutas fetg constructivas ha igl exponent declarau ch'el sappi s'accordar cun la varianta da suttametter la damonda dil manteniment dallas sculpturas el senn suramenziunau alla votaziun dil pievel.

En quei connex ha la suprastanza communal era ponderau, schebein ei fussi prudent da convocar ina radunonza d'orientaziun tenor art. 29 dalla costituziun communal. Sin fundament dallas relaziuns semidadas, vegn desistiu d'arranschar ina tala seduta. Perencunter duei vegnir organisau ina sera d'informaziun sur dil project da sanaziun.

Considerond las emoziuns che las sculpturas han evocau e risguardond il giavisch da numerus vischins e vischinas, eis ei prudent da surschar la decisiun davart las sculpturas alla cuminonza dils votants. La proposta per la votaziun dil pievel duess seclamar sco suonda:

1. Vuleis Vus conceder in credit da frs. 780'000.-- per la sanaziun totala dalla casa communal?
2. Vuleis Vus mantener las sculpturas ella fuorma originala vid la fatschada dalla casa communal?

En sia seduta dils 12 d'avrel 2010 ha la suprastanza communal approbau la nova calculaziun dils cuosts per la sanaziun totala dalla casa communal (inclusiv scaldament e sanaziuns internas e mobiliar) egl importo da frs. 780'000.--. El medem mument ha ella decidiu da suttametter quella damonda al cussegl da vischnaunca per mauns dalla votaziun dil pievel. Cun quella occasiun duei la cuminonza dils votants era saver s'exprimer davart il manteniment dalla sculptura. Quei proceder ei da considerar sco in fatg extraordinari muort las emoziuns che quella tematica ha svegliu e damai che la causa ei ligiada stretgamein cun la damonda da credit. Duess la cuminonza dils votants s'exprimer encunter il manteniment dallas sculpturas vid la casa communal, sereducess il credit per la summa corrispudenta.

La votaziun dil pievel duei haver liug ils 13 da zercladur 2010. Aschinavon ch'il credit vegn concedius, duein las lavurs vegnir exequidas immediat e terminadas el decuors digl atun 2010.

Propostas

En concordanza cun la cumissiun da gestiun

propo na

la suprastonza communal a al cussegl da vischnaunca da

1. conceder in credit da frs. 780'000.-- per la sanaziun dalla casa communal e da suttametter quella damonda alla votaziun dil pievel;
2. da consultar el medem mument la cuminonza dils votants, schebein la sculptura sin la fatschada dalla casa communal dueigi vegnir mantenida ella fuorma originala.

Suprastonza communal Disentis/Mustér

Il president:

Il canzlist:

Dumeni Columberg

Andri Hendry

Disentis/Mustér, ils 15 d'avrel 2010